

Бүдүрүгениң ажыктыч чоруун бедидер

СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунда (1974 жыл) ытыгуа чыгарып, партия ТК-ның Чыныгы секретары Л. И. Брежнев тоску беш чылдың эртеңк дөрт чылдарынын дүрүгүзүлгө кылдырган ажылдарын ханы аналдыртышкан: «Эртеңк дөрт чылдарын кол политика түйүндөткөндө, улус ажылдарынын ниетин-биле шапкан хөгжүдөнү челип алганмыз болгаш коммунизмдин материал-техника базасын тургузарыга көскү бурунгар башкын кылганмыз болуру деп чыгуалан.

Партиянын XXIV съездинин иштиндеринде болгаш тоску беш чылдын планын оонад-дарынын күндүлүгүнө бистик республиканың ажыктыч чоруун боттарынын төлөтүгү үчүн кирип турар. Дөрт чылдарынын дүрүгүзүлгө уюштурган продукциянын ниетин хемчээлэ 41,7 хуу өскөн, а эт-ажылдык бүдүрүкүдү 31 хуу бөлүн. Пландан берип 13,5 миллион рубльдин продукциясын бүдүртүнгөн. Бо болгаш өскө-даа челишкенин челип алганмыз чарыкчыларымыз болгаш чогаалчыларымыз көскү ролду ойноп келген.

Чогаалчы ажылды кылгып турар специалистери, ажыл-

ОЛАРНЫҢ ЧОГААДЫКЧЫ САЛЫШКЫНЫ

рынын мергежип, техникти билип ооруучу чылдарга көскүлү-биле бөлүш. Олар аяр нарны айтырыларын техникти деп-цициянын негеделинине дүшүрүп шийттирер турар алгары. Бүдүрүлгө чорудууларынын механикасты, автоматчыларын, биче механизациянын негедели-ри дээш оон-даа өскө нарны айтырыларын олар шийттирер турар. Ажыллар турар бүдүрүлгелеринде дериг-херекселерин чарыкты, материалдарын, чиг-этки камнар талаш-биле өзүшпз жөөс ажалдары боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Республиканын чогаалчыларынын болгаш чарыкчылары-

«Чехтия эки эки чарыкчымыз» деп ат дээр социализм чарыктычты организастаан чарыкчы болгаш чогаалда ажылды улам калыбарткан болгаш дээрлик боттандырган. Бо талаш-биле өргөткөндөрү болгаш өскө Азна «Тыва даг-дүгү» болгаш «Тыва кобальт» комбинаттар, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Комбинаттың ажылдарын болгаш инженер-техникти ажылдар чыккан дөрт чылдарын дүрүгүзүл-гө шингээткөн, оон 985 муң рубльдин экономикалык ажыктыч туудуларын алган. Чарыкчы ажылды негедер, оң ажыктыч чоруун бедидер согулга-биле комбинаттың учу-тулгазы, партия, профсоюз органдарына-биле ВОИР чыгуу-ла-биле кылаш корустары, жоруделерин доктамаа органдарга, аңа аныктарын илелкейди кириштирер тур-

ар. Техникти чогаалдыга чал салында-ла 50 кире аймак ажылдарын, специалист кириштирери бо коллективте чарыкчы болган. 1974 жылда аңа 128 киж киришкен, оларнын кылган ажылдарын хемчээлэ оң мурунда чыда турганмын 3,3 муң рубльге хемчээлэ. Бо хемчээлге хемчээрлерини коллективте бүрүзүгө боттандырган болза, техникти чогаалда ажылды республикага улам калып хөгжүдөнү ала болур аргатып.

Илим болжожок бо чулуа ажылды чамдык чегелерде ам-да ала-чайгарлашыктын белдигинде уштууларын айт-тыр херек. Ону болур-чоругу-руне организастава, хари-да херекке алаш үчүлдөр бисте бер. Чижээлээрге, республика-лык улуттур тууду материалдарын эргелек бо чыла чогаалда ажылдан алыр акша-хөргөчтерин эртеңк чыда турган денесинде ку-ду кылдыр планнава. Терги-Алтын Улуттун суу буурун-анда, «Тыва тууду» тресте белдээл-ла алыр.

Тыванын колхозтарында бол-

Беш чылаын кижилери АДАЗЫНЫҢ САЛГАЛЫ

Току районун амы тавуу, шаанда Чекпел дээр, чоокка чедир-де аңа каш борбак ба-жык турган. Коммунист партиянын Совет чакыткы бүт-те чүвени кижиге, кижини чаагы чорунга барадагалы турарынын амында амы Тоора-Хем чорутуп, чарык чартыкчылар суу кылдыр чартыкчылар.

Бүдүрүгенин, куулар амыралдык тууду-лар үргүчү немески, бууду чарыкчылар боттарынын негеделин өргөткөнүгү үчүн эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Республиканын чогаалчыларынын болгаш чарыкчылары-нын мергежип, техникти билип ооруучу чылдарга көскүлү-биле бөлүш. Олар аяр нарны айтырыларын техникти деп-цициянын негеделинине дүшүрүп шийттирер турар алгары. Бүдүрүлгө чорудууларынын механикасты, автоматчыларын, биче механизациянын негедели-ри дээш оон-даа өскө нарны айтырыларын олар шийттирер турар. Ажыллар турар бүдүрүлгелеринде дериг-херекселерин чарыкты, материалдарын, чиг-этки камнар талаш-биле өзүшпз жөөс ажалдары боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Советтер болгаш амыдырал ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ УЛУУ

СЭКП-нин XXIV съездинин чыгуу алган улус ажылдарынын хөгжүдөнүгүн тоску беш чыл планынын доостур чыла келген. Бо он-зай чылдың бирги кварталы доостурган болгаш ажылдарын доостурган чамдык түндүккө чыккан чарыкчылар эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Чогаалда ажылды «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар, Кара-Хем жондор-дөңдөрү, Тыванын элестик чегелери, Минусинск АТБ-и, «Тыва даг-дүгү тууду» эргелек дээр чыккан улук коллективтерде чык келген тууду улук хөгжүтү турарын демдел-гээр херек. Ук коллективтеринин администрация чегелер партия, профсоюз болгаш комсомол органдарына-биле калып бо ажылды доктамаа учуруп, ажылдарынын экономика-лык негеделин өргөткөнүгү-нүгү болаш кылаш боттандырган.

Совет улустун улуг Тиилелгезинин 30 чылынга Маадырлыг ужудукчу херэзженнер

Ада-чурттуң Улуг дайынның кадыг-дошкун болгаш алдаржы сурагжаал-даа болушкуну тевтүжө улам хама-ла, мрак бар чорур. Ол аар-берге чылдарга херэзжен кижилер боттарынын фронтке чоруккан апартары болгаш акмааларын күлге талаш салып, оларнын орунуга ажылдан турган эвес, харины база өргөткөнүгү-нүгү калып Төрөн чуртту чыгыс оодуртуу туржун, камгалан турганар.

Таманын Кызыл Туу болгаш Суворовтун III черезинин ордендерин ужуз чулууду гвардейки 46 дүрүлгө херэзженне поугу фронтка маадырмын биле демисекип турган. Ол полку 1941 жылда бүгү чуртка сурагжы ужудукчу, Совет Эвилелин Маадыр Марина Раскованин сайлаан сурагжы турган. Ол полк белен эвес, алдаржы дайынчы орукту чаркы ол Кавказга камгаларына, Кубанын болгаш Тамань артык ортуку гитлерлерден хостарына, Крым дээр, Болоруссия дээр төөгүтү тулушкунуна, Польшанын хостарына болгаш гитлерлер ал-гершиин Германияны демисекирине чыла шаарына-даа кирип турган. Ол кезекте дайынчылар дайынның боо-чөсөөн болгаш ок-чөсөөн кадалгаан чус-чус сквадтары буза төвсикен, чус-чус хем кезиктерин болгаш от точкалары узуулап, дайынның туртуштарыне муң-муң ужудукчулары кылган. Ол полку дика хей ужудукчулары болгаш штурманыры шыла-рагга маадырмы чорун көргүзүп турганар. Оларнын Чөрбө ужуге Совет Эвилелин Маадыр деп бедик атты

Тывыска. Полкут хууда составы шуптузу өрсенер болгаш медалдар-биле шаптанган.

Дайын сонда чылдарга ол полкут ужудукчулары бистик Төрөн чурттуң ачы-алгы буудунчыра тарай берген, тай-бийд тургузушкунуң ачы-алгы адырларында ажылдан тур-ларар. Шаанда ол дайынчы ужудукчу херэзженеринин илтидене кык хей киж эртендерин, хей-ниги болгаш ку-рине ажылдарынын апарга, чүгү-бүрү профессионалы ши-гээлп алган, өскелерге амы-ишчи үлгелер-чижээн көргүзүп турар.

Дайынның хоочунуна ужудукчу херэзженер аныктары патриоттуң өзүга кижиздерини илелкейди кирип турар. Олар школарга, заводтарга, шерик кезектерине болгаш ужудукчуларына бол-ла алаша чыкпаш бээрлер.

ЧУРУКТА: ССРЭ-ин Чесекти Күнтеринин Төл мүзбегине ужуражымшыктын үеин. Солагай талдан ол талда — гвардейки капитан, амы үеде көдө ажыл-агый эртендерини доктору Ирина Драгина, гвардейки майор, амы үеде төгү эртендеринин капитаны Совет Эвилелин Маадыр Марина Ченева, гвардейки улук лейтенант, амы үеде төгү эртендеринин капитаны Александр Акимов, гвардейки ма-йор Вера Тихомирова, гвардейки майор Серафима Аморова-Таранова болгаш гвардейки улук лейтенант Татьяна Сумарокова олар.

Н. АКИМОВТУҢ фотоу. (СЭТА-ның фотохроникасы).

АГИТПУНКТУДА

РСФСР-ин болгаш Тыва АССР-ин Дээди Советтерине база чег-чег Советтерине согузалаарга белесте ажылдары «Тее-Хем» совхозта кидин тулук чоруп турар. Берт-Даг суурун куудумчуларын согузала-лар дугайында көскү агитация-биле шим-миз. Согузда календарны, лоуштарыны ас-кылаан. Агитпунктуну дерликтегине күнүтү мөөнүн. «Агитпунктуну булдуңда» агитаторларын агитпунктуга дээржилаар графтин, ажылдың хуваалдынын, планин кылган. Ында ажылды ол булар чорудуп турар. Агитпунктуну марг айлан эгелээк, согузда хуңун чедир чорудар ажылды база планнаан. Сурунун сымалын кылган телефон бар. Согузалаарга хамаар-шыккан материалдарын солунгарда кезип

алгыш, согузучуларга көскү чеге тускай санбарга аскан. Ол мынкан «Делегей бо хуңурыс деп стевидин тургускан. Суурун агитаторларын хуралын эр-тирин, согузалаарга белесте үезинде чо-рулар ажылдар планын, хуваалазын дү-гүрүжү, бадалап алганар. Совхоз төвүгө болуп эркен семинарга агитаторлар со-гузда кампаниянын үезинде кылаш чо-руу ажылдарын талкай билип алганар. Семинарга СЭКП райкомунуң ийги сек-реттери С. С. Куудар согузалаарга белесте-келер үезинде агитаторларын согузала-ларын дугайында чулаалан. Делегей бай-далынын дугайында солун лекциянын партия райкомунуң кыдыс эргелескин Ш. С. Кочога номчан. С. АРТЫНА.

МИНЕРАЛДЫГ ЧЕМИШЧИДИЛГЕЛЕРНИҢ УЧЕДУН ЭКИЖИДЕР

Дүжүттү бедидерине, ийги продукция бүдүрине көүдө-дирине болгаш ажыл-агыйның экономикасын көдүрүгө чык-кып минералдыг улуу ролду ойноп турары белдирген. Минералдыг чымышчилгениң үчүдүн ийги тургузар чорук хергедел-кып тодараларына база чемишчилгеге фондузун шып хуваарына эргекчү чулуа сэм-мелзээрин ажыл-агый бол-гаш план организастаа берип турар. Ийчанга, бистик ре-спубликага минералдыг чемиш-чилгелерин келири көүдөп турарына биле хобаштыр, кол-хозтарга, совхозтарга оларнын ийги үчүдүн организастары ийги ужуз-дулалды болу бер-ген.

Минералдыг чемишчилгелерини көүдөп болгаш олар-нын күсүл-биле алданган ме-деле дүжүттү тодаргай ме-делер ажыл-агый бүрүзү амыралдыг ооруларын, олардын согузалаарын тодар-гай чулаашкы.

Мал чымышчилгенин эр-тиртерин, мал ажылдарын ар-бын продукциянын алыр бол-зуува, Тивелгезинин 30 чыл-дын байыраламда, Советтер-ин ам болур согузалаарга монгул-тайгачжыларын төлө-төтү болаш болур дээрин рай-онунун мадчынарын, ажылдыч-ны утпас ужурагы.

Күрүне банкызынын баштаар черинден

Совет улустун 1941—1945 жылдарда Ала-чурттуу Улуг дайынына Тийилгезин демдегелери-биле юбилей чоостарын саарылгаша үндүр дугайында

Совет улустун 1941—1945 жылдарда Ала-чурттуу Улуг дайынына Тийилгезин демдегелери-биле юбилей чоостарын саарылгаша үндүр дугайында... Совет улустун 1941—1945 жылдарда Ала-чурттуу Улуг дайынына Тийилгезин демдегелери-биле юбилей чоостарын саарылгаша үндүр дугайында...

дедегей БО Хүннерге

КАДЫ ЧОРУДАР АЖЫЛДАРНЫН ПЛАТФОРМАЗЫ

Лиссабон. (СЭТА). Португалияны Чексекти күштер шимчээшкени биле политиктик партияларнын аразында дугуржулга Лиссабонга ат салган. Оз дугуржулга чурттуу Чексекти күштер шимчээшкени биле политиктик партияларнын аразында кады чорудар ажылдарнын платформазы болур. Португалиянын чаа конституциянын тургустунган келектеринин бирээзи бооп азда кирер.

Мурнуу Вьетнамда Байдал

Ханой. (СЭТА). Сайгонун чөөн талакы кыдыларын а транзиттик аргыжыгазынын чутула бейери — Суанлоктун девискээринде туучушкунар түдүктөн турар. Улусу чексекти күштер чоюну идеялык дедикчези-биле Суанлоктун 8 километр чөөн талага сайгон шериглеринин бир батальону чыла шапкаш, ол хоорайдан 20 километр согу талада девискээрдн сайгон шериглерин сымырып үндүргөн. Суанлоктун согу талазында сайгон шериглери сөөлгү хүнер дургууна бижыгалашкынын II чөрийн шуптуун каган дептин үгөн. Олар дедик чөриятта хамык көүргүлгөн үрөп турар. Патриоттар Сайгондан 104 километр муруну-барынын талага сайгон шериглеринин баазанын ач алгаш. Меконт дем алуунун рис бугуур кол девискээрдери-биле Сайгонун аргыштырар 4 дугаар чаазыг орукту үзе кирген. Сайгондан 45 километр муруну-барынын талада район төү Бечанда күштүг туучушкунар бооп турар.

Англияда удурланышкын

Лондон. СЭТА-нын корреспонденти А. МАНЮШИН дамыктаган: Англияда кинти рыноктан үнер дедик чөрияттын каабыры турар. Ол халыктын экономика бөлүктү шимчээшкенине чурттуу мөөн айла киржирине политиктик, профсоюзил болгаш хөй-нити уюулашканылар, чоюнуң чурттуу үрүлөңдөңгүчүлүкү турар. «Нити рыноктан» үнериң чүтө сөөлгү хүнер дугуржууна биле биле ангаа чакыгыч министрлеринин үштүн бирден хөй кези, кол профсоюзил каттыжышышканынын бирээзи — байлак казакчыларының национал профсоюзилеринин удурткучулары. Болдуң үрүлөңгө 600000 сүргүлүгү национал студенттер эвилдеңгил чыл бугуру болур конференциянын делегаттары чоктаа чаа болган парламент хуралнын үезинде негези.

Египет, Египеттин өрте-бурун шагдан бээр туруп келген, өртк-үне чок тураскаалы—Гизада пирамида.

ЕГИПЕТ, Египеттин өрте-бурун шагдан бээр туруп келген, өртк-үне чок тураскаалы—Гизада пирамида.

КОЛ КУШ—ИСПАН ПРОЛЕТАРИАТ

— Дүүн чаа-ла кортуп-селенге, мичанган нит-дажы белин чыде бергенде Испания бегүн ою мырмай сяр өске апарган. Ам оюн хоорайларынын кудумчуларынга чон тура-сооруу ылаң-да илергейле турар-дыр — деп, Францияда «Рено» заводтарда ажылдап турар. Испанияга шөвээлел келген испан Хуан Мигель Кастро «Информасьон испанода» солдунгү корреспонденцияне чугаалааң чөрдү. Шылаң-да, ам чурттуу демократтыг өзү-биле чартыры дөөн нити-национал шимчээшкени испан нитиалдын чүрү-бүрү үрүлөңгөн кириң эгелей берген. Испан пролетариат ам кол күш болу берген. Он кижл саңы сөөлгү оң чылдар дугуржууна оранык көүргөн. Демократия болгаш социал депшияле дөш демиселер оңу дозгандыр эвилдежиле турар. Испанияга чоңун хамык өргөшөөзин, оң-биле капсыр-лаштыр ажил сокеадыр аргени ажылдарын база хорун каан турбуже, ажил сокеадырнын көстүп чорбаш кабарышкыныг демисели артын чайдан боар черде үргүлү болуп келген.

Франция. Сенаның эркинде Парижтин Марс шауяна Зифель суургазы дээрме шаштыгып үне берген көстүп турар. Ону 1889 чылда францун инженер А. Г. Зифель Парижте болган дөгей дегелгезинге XIX чүс чылдын техниказынын чөдийшкенинде демдээ кылдыр туууп тургускан.

«Франция. Сенаның эркинде Парижтин Марс шауяна Зифель суургазы дээрме шаштыгып үне берген көстүп турар. Ону 1889 чылда францун инженер А. Г. Зифель Парижте болган дөгей дегелгезинге XIX чүс чылдын техниказынын чөдийшкенинде демдээ кылдыр туууп тургускан. Демирни тудугга канчаар ажыгал болурунун аргаларын киргүсүшкан, Зифель суургазын эртем хайгаралдарын кылырынга, турисин сөрүгалаарга, радио-теледөмчүлүк ааларында ажыгал турар.

БТА-СЭТА-нын фотосу.

ДАШТЫКЫ МЕДЭЭЛЕР

● РИМ. Неаполь чоюнда Санта-Анастасия деп черде уругтар ойшарактары болгаш перотехника кылдыр бугу-дүр фабриканын бир цегинге күштүг чакышкын болган. 11 кижл өлгөн, 5 кижл балгылган. Чакышкындан өрт хил үгөн.

● БОНН. Зембахта (Зюллойдан-Пфаль) америк шериг аэродромуңуң девискээринде булсөөрнүң 26 дугаар агаар-дезант бригаданын өрөлдөгөн эрттерин турар деп ГФФ-нин хамгалаа министрствозу дамыктаган.

● Ол өрөлдөгөн эрттерин-биле хансырлаштыр парашютчу десантлар дугуржунун аргамжыг алырларын шенел турар. Десантлар дугуржунга шериг албаныг 1 муң хире кижл киржиң турар.

● ЛИССАБОН. Португалиянын даштыкы херектер министрствозу Португалия биле Кувейттин аразында дипломаттыг харылаштар тургустунганын дамыктаган.

● КАИР. Кавриң араб бижик институту VIII чүс чылдын Лихтенштейнделе кадалааттын турар ислам бижиктери толардан тоолгала, тайвалырыларыга киржиң. Тускай өрөм-тирилгени болуп турарын өзүгар алгаш, ол бижиктер эртегил ислам даңфаттарынын тургузууну, чоюнуң амдырды, өзү-чакышкынын дугайында үнелг барымдаларын берип болур.

● БЕЙРУТ. Израилье национал «Эл-Аз» ужал чүтү транспортунун компаниянын ажылчы, албан-заакчылары ажыл сокеаддын чорлаан.

● Ажыл сокеадын турарлар ажыл төкөткөн улгаттырарын болгаш ажылдарын байладан экижерин негел турар.

● НЬЮ-ЙОРК. Ист-Хейвен хоорайнын (Вермонт штат) 6 муң хире школачы дүүн болган оң мичагыт хунерде школага барбай, бажыкларынга турар ужурга таваргы берген. Хоорайнын чагырга черин саң-хөвүңүгү ашла-хөргө-ткен хуруглаан, бажыкларын, өске-даа школа ажылдакчыларынын шалтыгын төлөөр акша чок, ычанган хоорайнын школаларында кичээлдерин соксалман каалган. Ону соксалман хуусаам билдимиес.

● БРАЗИЛИЯ. Крузейро акшаның үнези база бир катал. Бо уаваа—1,4 хуу куудулатканын Бразилияда чорлап дамыктаган. Бразилиянын национал акша-үнезиниң куудулачы бо чылдын эгезинден бээр 5,5 хуу болган.

● ТОКИО. Ялдзу хоорайнын (Сидзюка префектура) эминде черинге артын улук-хүн көзөгөндө 47 харыг С. Кавасима өлгөн. Оң өлгөнүн чылдагы радиоактивтик херел дегеннин түңүлинде бээр өскериники болган. С. Кавасима 21 чыл мурунда Оокум океанда Викинг ортуулка Американын ядролуг чөпсөк чакыдырганынын өлүмүнү доо-унушта таваргы берген «Фукурю-Мару № 5» кораблыгн жикшак кезигүүн чорлаан.

● БРАЗИЛИЯ. Крузейро акшаның үнези база бир катал. Бо уаваа—1,4 хуу куудулатканын Бразилияда чорлап дамыктаган. Бразилиянын национал акша-үнезиниң куудулачы бо чылдын эгезинден бээр 5,5 хуу болган.

● ТОКИО. Ялдзу хоорайнын (Сидзюка префектура) эминде черинге артын улук-хүн көзөгөндө 47 харыг С. Кавасима өлгөн. Оң өлгөнүн чылдагы радиоактивтик херел дегеннин түңүлинде бээр өскериники болган. С. Кавасима 21 чыл мурунда Оокум океанда Викинг ортуулка Американын ядролуг чөпсөк чакыдырганынын өлүмүнү доо-унушта таваргы берген «Фукурю-Мару № 5» кораблыгн жикшак кезигүүн чорлаан.

(СЭТА).

Хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орден-биле болгаш „Иениң медалы“ медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыы

- «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ
Тамара Сарыгларова Айрандуу — «Барлык» совхозтун ажылчыны.
Достай Эраччинова Карыма — Барлык суурда өг-бүле ээзи.
- «ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ
Самара Маанырхочиевна Кужугет — Ак-Довурак хоорайда өг-бүле ээзи.
Степа Дощук-ооловна Монгуш — «Шекпээр» совхозтун ажылчыны.
Англа Чүвүрековна Оржак — «Шекпээр» совхозтун ажылчыны.
- Чөдү уругну божаан болгаш кижизиткен иелерни
«ИЕНИН АЛДАРЫ» ОРДЕННИН III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ
Александра Нанчыновна Монгуш — Ангатм суурда өг-бүле ээзи.
Вера Кыргысывна Монгуш — Дең-Терезиниң школазынын башкызы.
Байыр Балчиёвна Саая — Шекпээр суурда өг-бүле ээзи.
Көгөн Комбуевна Саая — «Хемчик» совхозта уруглар саңын човары.
Көгөргеш Бартазыновна Саая — Эрги-Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Сейна Маандыр-ооловна Саая — «Хемчик» совхозтун ажылчыны.
Селения Көжеевна Саая — «Дең-Терезиниң» совхозтун ажылчыны.
Өшкү-Саар Ходуй-ооловна Хертек — «Барлык» совхозтун ажылчыны.
- Алды уругну божаан болгаш кижизиткен иелерни
«ИЕНИН МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ
Кужугет Хуруматпасевна Дуктүт-Бора — Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Дырааа Сарыг-ооловна Лопсан — Ак-Довурак хоорайда өг-бүле ээзи.
Хайн-Толча Суратовна Саая — Ак-Довуракта таңымал камгалап черинин ажылчыны.
Татьяна Донгаковна Удуваасоо — Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Ногаан-кыс Бучайгановна Чошкак — Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Вичей Шиясовна Эвээл — «Тыва асбест» комбинаттын ажылчыны.
Беш уругну божаан болгаш кижизиткен иелерни
«ИЕНИН МЕДАЛЫ» МЕДАЛЬДЫН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ
Роза Дунчаевна Каалдаров — Ак-Довурак хоорайда өг-бүле ээзи.
Апрель Сарыгларова Кертик-оол — Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Фаня Карымаевна Монгуш — Ак-Довурак хоорайда өг-бүле ээзи.
Алефтина Кендеевна Оржак — «Шекпээр» совхозтун ажылчыны.
Долдуцама Достай-ооловна Оржак — «Шекпээр» совхозтун ажылчыны.
Кужугет Хөвөң-ооловна Оржак — Иштиң херектер министрствозунун Ак-Довурак сибиринин чанидла таңымал-камгалап черинин ажылчыны.
Кок-кыс Шочаковна Саая — Эрги-Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Шангалма Хуруматпасевна Саая — Барлык суурда өг-бүле ээзи.
Александра Дуктүт-Эников — Тыва АССР-нің Дээди Президиумунун Секретары С. КРАСНЫН.
- Сөвденин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАЦМАА.
Сөвденин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫН.

Ушкү арын. 1975 ч. апрель 15

МЕДЭЭ БЕРИКЧИЗИ

орук станциясына барып, башкарып чыгуу дүжүрүп аймак...

Чуртуну ийчилик кол тудуу — Волга ГЭС-ке ажалдар башкары...

Хамма-ла төгүү ол-дур... Матрос бөрүтү бичин оолдун чуртуу...

Уе-шаг эртип турган, медээ берикчизи угадып алган. Оң дараасында оңу аарып чыгып...

Бо бүгү чүдүрдү төгүүнү чүгө өз бажы-дир. Иманаш чүгө аарып бо кичиник кылды бүдүрөн чүлүгүн...

Күс дугайын, даштын дүжүп бидип турар сарык бөрү дугайы...

— Коңгуч оожум чоруп-тур — деп, ол чугаалады. Хүнде чүгө ийи так хире адап бичкелер...

Бо фото-чуртуу 30 ажык чыдар мурунда тирттырган. Е. Д. Лесников дайын оруктарына...

Б. П. ПРЯХИН. «Комсомольская правда» мурдуну көр. ВОЛГОГРАД.

«Комсомольская правда» мурдуну көр. ВОЛГОГРАД.

Шыдыраа булуңу

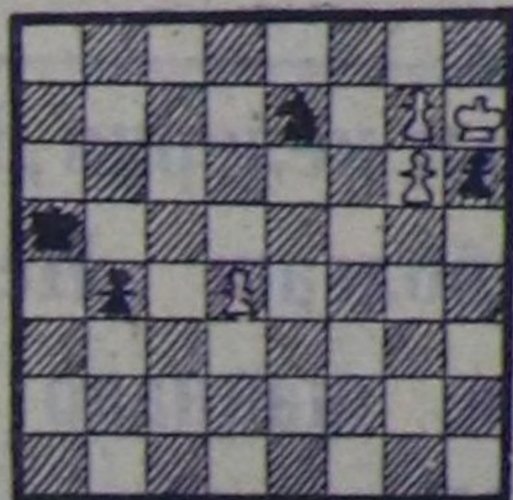
БИРГИ ЭЭЛЧЕГ ТҮННӨЛДӨРИ

«Шы» солунун чорудуу турары дөрт ээлчег этюдтары, бодалгаары бодалгаары...

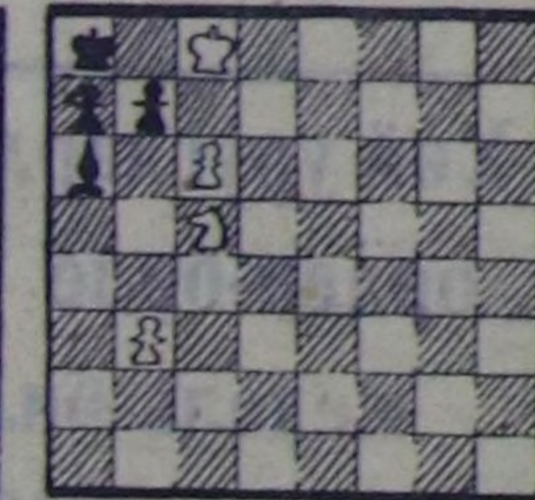
Бирги бодалга 1. а8К1 Кра5. 2. Кd6. а53.К:а7 мат.

Олимпиядакы ийги ээлчегте шылдыраага соңуруктарга этюдтары канчалар шылдыраары...

Н. ШИШИГИН. Спорт мастери каяндак.

Уаук (4 сав)

Уш көшөн мат (3 сав)

Н. ШИШИГИН МҮРҮНҮНДА

«Спартак» эки тура спорт интеллигент чемпионатында бешки салмында чыгыш-даа аштырыштын чок ойноп турган...

Д. САЛЧАК.

30 КИМ-ДАА, ЧИВ-ДАА УТТУН-ДУРБААН. ЧЫЛЫНГА

Бо дээрде медээ берикчизи бичин ийчилик дугайында болгаш уаук дайынчы...

УЖУРАЖЫЫШКЫН

Ада-чурттуу Улуг дайынчыга совет улустун немец-фашисттик эзелекчилерин тилкээниң 30 чылы чоошулаан туура...

КОМАНДИР

ТАР чазаның 1941 чылдагы бугу-интиңиң 110 шахтыг шериг өрөдөлгөсүнө 16 хардан өрү назылы эр улусту...

ЧЕЛЕР-ДОРУГ

Ийчан күскөр чайын апарган чүве. Кожавыста аалдын ситенин кесип чораш кээримге...

Мелодия

Апрель 15-те Москвадан. 9.00 — Дамчылыктар программасы. 9.05 — Документалдык фильмдер программасы...

Чагаалар допчулары

КУЛЬТУРА ХӨГЖҮЛДЕЗИНИҢ КӨРҮНЧҮҮ

Республиканың хоорай, суурларында, адап организация бурзууде совет улустун Ада-чурттуу Улуг дайынчыга тилкээниң 30 чылы төлөтүп...

ОПОЛЧЕННЕГЕ

Ада-чурттуу дайынчыны надыр-берге чылдарында Козьмо, Чээрде деп хемнер унун чурттаан араттеринк сагыш...

Бөгүн «Тувинская» «ПРАВДА»

«Баштайгы хүнерден эгезаш-ас-темирлер бедиң. Чоюн-Хемчик районун «Большевик» софзууда чаксы тарыла ажалдарының дугайында...